

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова, доктор
юридичних наук, професор

Олег ОМЕЛЬЧУК

«23» січня 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження **Римшин Тетяни Анатоліївни** на тему **«Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова № 22 від 16 січня 2026 року

ПРИСУТНІ:

Крушинський С.А., завідувач кафедри, к.ю.н., професор; Налуцишин В.В., професор кафедри, д.ю.н., професор; Циганюк Ю.В., професорка кафедри, д.ю.н., професорка; Кравчук О.В., професор кафедри, д.н.д.у., к.ю.н., професор; Туровець Ю.М., професор кафедри, к.ю.н., доцент; Плисюк Н. М., професорка кафедри, к.ю.н., доцентка; Волкотруб С.Г., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Виговський Д.Л., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Захарчук В.М., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Нікіфорова Т.І., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка; Хмелевська Н.В., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка; Присяжна А.В., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка; Бережний С.Д., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Когут І.А., старший викладач кафедри; Голуб А.Є., асистентка кафедри; Налуцишин Р.В., асистент кафедри

З присутніх – 3 доктори наук та 10 кандидатів наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

Запрошені: аспірантка кафедри кримінального права та процесу Римшин Т.А.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова Римшин Тетяни

Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій раді за спеціальністю 081 Право.

Професорсько-викладацький склад кафедри кримінального права та процесу проголосував:

«за» - 16; «проти» - 0; «утримались» - 0.

Головуюча на засіданні:

докторка юридичних наук,
професорка, професорка кафедри
кримінального права та процесу
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова

Юлія ЦИГАНЮК

Анатоліївни на тему «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги», виконаного в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова та поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право, щодо рекомендації до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Завідувача кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., професора Крушинського С.А., який запропонував учасникам обрати головуючого на засіданні фахового семінару. Професор кафедри, д.ю.н., професор Налуцишин В.В. вніс пропозицію обрати головуючою на засіданні фахового семінару професорку кафедри, д.ю.н., професорку Циганюк Ю.В. Пропозицію підтримано одногосно.

Професорку кафедри, д.ю.н., професорку Циганюк Ю.В., яка повідомила присутніх про те, що Римшин Тетяна Анатоліївна, 11.11.1994 року народження, у 2018 році з відзнакою закінчила магістратуру юридичного факультету Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова за спеціальністю «Право», здобула кваліфікацію магістр права. З січня 2018 року по лютий 2024 року працювала юрисконсультантом в комунальному некомерційному підприємстві «Хмельницький обласний дерматовенерологічний центр» Хмельницької обласної ради. З березня 2024 року до тепер працює юрисконсультантом (радником юридичним) комунального некомерційного підприємства «Хмельницький обласний протипухлинний центр» Хмельницької обласної ради.

З травня 2022 року є аспіранткою кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Тема дисертаційного дослідження «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» була затверджена на засіданні вченої ради Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 27 червня 2022 року (протокол № 15). Науковий керівник – доцентка кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, кандидатка юридичних наук, доцентка Нікіфорова Тетяна Іванівна.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Забезпечення прав людини у сфері боротьби зі злочинністю» (номер державної реєстрації 0117U000106).

СЛУХАЛИ:

виступ аспірантки Римшин Т.А., яка доповіла присутнім основний зміст дисертаційного дослідження, зокрема обґрунтувала актуальність теми дослідження, науково-теоретичну та практичну значимість досліджуваної проблеми, визначила мету та завдання дослідження, основні положення, які виносяться на захист, висвітлила методологічну основу дисертації,

охарактеризувала ступінь наукової розробки проблеми на сучасному етапі, виклала основні результати дослідження та сформулювала висновки і рекомендації, відповіла на запитання науково-педагогічних працівників кафедри.

Зокрема аспірантка зазначила, що сфера охорони здоров'я є однією із найбільш важливих у державній політиці, адже від здоров'я людини залежить суспільно-економічний розвиток нації. Залежність дитини від дорослих формує підвищений ризик як неналежного виконання професійних обов'язків, так і можливих зловживань з боку осіб, які зобов'язані здійснювати догляд. У зв'язку з цим, тема нашого дослідження є особливо актуальною.

Аргументовано, що до змісту права дитини на медичну допомогу слід включати право на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію, а гарантування права на медичну допомогу означає забезпечення її належної якості, безоплатності, доступності, кваліфікованості та безпеки.

Разом з цим, право на медичну допомогу не є самодостатнім та не може бути належним чином забезпечено без реалізації ряду суміжних прав. Комплексний аналіз таких прав дозволив сформувати систему прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, до якої слід відносити: безпосередньо право на медичну допомогу, право на свободу у сфері охорони здоров'я; право на інформацію про стан здоров'я; право на конфіденційність у сфері охорони здоров'я; право на мінімізацію болю та страждань; право на індивідуальний підхід до лікування; право на відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди, на оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я; право на соціальний захист, зумовлений станом здоров'я; «право на інновації» у сфері охорони здоров'я.

Встановлено, що кримінально-правова охорона – найбільш високий рівень правової охорони, тому лише невелика частина прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, охороняється кримінальним законом.

Реформа системи охорони здоров'я докорінно змінила підхід до забезпечення права громадян (у т.ч. дітей) на медичну допомогу. Аналіз понять «медичне обслуговування», «медична допомога», «медична послуга» крізь призму реформи системи охорони здоров'я показав, що на сьогодні медична послуга є основним структурним елементом медичної допомоги, а «безумовна» безоплатність, гарантована Конституцією України, обмежена ПМГ.

Зміна моделі фінансування сфери охорони здоров'я вимагає вдосконалення КПО права на безоплатність медичної допомоги. Зокрема, очевидна потреба розширення суб'єктного складу кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 184 КК, шляхом включення до нього працівників приватних ЗОЗ, а також ФОП, які уклали відповідний договір з НСЗУ. Потребує змін підхід до розуміння «незаконної» вимоги оплати за надання медичної допомоги: незаконною є вимога оплати за медичні послуги (лікарські засоби, медичні вироби, вироби медичного призначення), які вже оплачені (будуть оплачені / повинні бути оплачені) з інших джерел.

Інфраструктурний етап медичної реформи супроводжується активним скороченням мережі державних та комунальних ЗОЗ, а КПО права на доступність медичної допомоги через встановлення кримінальної відповідальності за незаконне скорочення мережі державних та комунальних ЗОЗ є неефективною, а тому відповідне діяння, передбачене ч. 2 ст. 184 КК слід декриміналізувати.

Для підвищення ефективності КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, запропоновано встановити кримінальну відповідальність за:

- неповідомлення медичним працівником органів опіки та піклування про відмову законного представника дитини від медичної допомоги, якщо така відмова може мати тяжкі наслідки для життя та здоров'я дитини;
- невиконання або неналежне виконання професійних обов'язків щодо виявлення та реагування на випадки (можливі випадки) насильства щодо дитини чи іншого жорстокого поводження;
- порушення права дитини на соціальний захист у зв'язку зі станом здоров'я, а саме: нескерування для проведення медико-соціальної експертизи або неправомірну відмову у встановленні інвалідності дитині, всупереч медичним показанням.

Встановлення кримінальної відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником, що спричинило тяжкі наслідки – один з найбільш ефективних механізмів КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Потерпілим є дитина-пацієнт – особа з моменту живонародження до досягнення повноліття, життю / здоров'ю якої заподіяна шкода внаслідок протиправного посягання. Доцільно привести термінологію, яка застосовується в кримінальному законі, відповідно до цивільного та сімейного законодавства та використовувати в диспозиціях аналізованих статей термін «дитина», який є родовим щодо поняття «неповнолітній» та «малолітній».

Важливим під час кваліфікації правопорушень з матеріальним складом є встановлення причинно-наслідкового зв'язку між невиконання / неналежним виконанням професійних обов'язків та тяжкими наслідками для потерпілого, оскільки їх настання з причин, не пов'язаних з недбалим ставленням до професійних обов'язків виключає кримінальну відповідальність за відповідною статтею. У разі порушення професійних обов'язків, які не спричинили наслідків, передбачених статтею КК, працівник може бути притягнутий до дисциплінарної та / або адміністративної відповідальності.

Аналіз судової практики показав, що масовим явищем є закриття кримінальних проваджень за ст. 140 КК ст. 49 КК України. Це призводить до того, що медичних працівників неможливо притягнути до кримінальної відповідальності навіть у разі доведення вини. Посилення кримінальної відповідальності за ст. 140 КК дозволить вирішити проблему масового закриття кримінальних проваджень на підставі ст. 49 КК України через збільшення

строків давності, що забезпечить дотримання принципу невідворотності кримінальної відповідальності.

Наявність великої кількості спеціальних кримінально-правових норм призводить до появи «мертвих» правових норм, які ніколи не застосовуються. Обґрунтовано доцільність виключення ст.ст. 131, 132, 139 КК та кваліфікацію відповідних діянь загальними нормами.

Термін «лікувальна діяльність», який використовується законодавцем у диспозиції ст. 138 КК безпідставно звужує межі КПО, тому його доцільно замінити терміном «медичне втручання». Визначення двох обов'язкових ознак складу кримінального правопорушення (відсутність спеціального дозволу та відсутність спеціальної медичної освіти) фактично унеможлиблює притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 138 КК, а тому такі ознаки повинні бути альтернативними.

Встановлено, що професійні кримінальні правопорушення завдають шкоди здоров'ю або створюють загрозу життю дитини, відрізняються підвищеним ступенем суспільної небезпеки, тому повинні бути виділені в окремі кваліфіковані склади із передбаченням більш суворої кримінальної відповідальності, оскільки це відповідає принципам диференціації кримінальної відповідальності, забезпечує адекватне відображення ступеня суспільної небезпеки діянь, сприяє превентивному ефекту в професійному середовищі.

Для уніфікації практики правозастосування, уникнення різного тлумачення, важливо сформулювати єдиний підхід до розуміння тяжких наслідків у кримінальних правопорушеннях, якими здійснює охорона однорідних суспільних відносин шляхом їх конкретизації у примітці до статті. Смерть дитини як надзвичайний суспільно небезпечний наслідок запропоновано виділити в особливо кваліфікований склад кримінального правопорушення у статтях 137, 138, 140, 166 КК.

Ефективним механізмом кримінально-правової охорони прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, є встановлення кримінальної відповідальності за злісне ухилення батьками (опікунами, піклувальниками) від виконання обов'язків по догляду за дитиною (ст. 166 КК), оскільки більшість прав дітей (особливо малолітніх) у сфері охорони здоров'я реалізуються саме через законних представників. Доведено, що «злісність» як обов'язкову ознаку складу кримінального правопорушення виділяти недоцільно, а розмежування кримінально караного від адміністративно караного невиконання обов'язків по догляду за дитиною слід здійснювати виключно за наслідками.

В рамках аналізу кримінальних правопорушень, що вчиняються батьками та порушують право дитини на медичну допомогу, надан кримінально-правову оцінку самолікуванню (166, 135), домашнім пологам (135) та відмові від проведення обов'язкової вакцинації (166).

Застосування заходів кримінально-правового характеру у справах про посягання на права дитини у сфері надання медичної допомоги має істотні особливості, зумовлені специфікою правового статусу дитини як потерпілого. Це впливає на можливість звільнення від кримінальної відповідальності за ст.

46 КК, укладення угоди про примирення, відмови потерпілого від підтримання обвинувачення.

Покарання у виді громадських та виправних робіт є неефективними для медичних працівників та інших осіб, які виконують професійні / службові обов'язки, пов'язані з охороною життя та здоров'я дітей. Виправні роботи функціонально та професійно «несумісні» з аналізованими правопорушеннями, втратили карально-виховний потенціал, набули суто економічного характеру, а тому не мають виправного ефекту. Громадські роботи не враховують специфіку вчиненого, не здійснюють корекційного впливу на причини вчинення правопорушення та професійну поведінку, а тому їх призначення в цій категорії справ матиме суто формальний характер, створюватиме дисбаланс між природою вчиненого, специфікою особи правопорушника та змістом покарання.

Доведено, що ППОП є одним з найефективніших покарань за професійні кримінальні правопорушення, оскільки відповідає природі вчиненого, особі винного, має високий потенціал загальної та спеціальної превенції, носить реальний, а не формальний характер. З метою уніфікації практики його призначення запропоновано в ст. 55 КК передбачити конкретні види, у яких ППОП може застосовуватися до медичних працівників.

Обґрунтовано доцільність застосування пробаційного нагляду в межах санкцій статей 135 та 166 КК України щодо осіб, які вчиняють правопорушення проти прав та інтересів дітей, пов'язаних із наданням медичної допомоги. Доведено, що пробаційний нагляд у поєднанні з цільовими корекційними програмами має більший превентивний ефект і дозволяє забезпечити відновлення порушених прав дитини без надмірної караності.

Наявні в Україні пробаційні програми не забезпечують належного впливу на осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з неналежним виконанням професійних обов'язків медичними чи іншими працівниками або порушенням батьками обов'язків щодо догляду за дитиною. Вони не враховують специфіки правопорушень, спрямованих проти прав дитини у сфері надання медичної допомоги і не містять елементів, спрямованих на корекцію професійної чи батьківської поведінки в медико-правових ситуаціях. Як науково обґрунтований варіант запропоновано програму «Відновлення професійної відповідальності» для осіб, які вчинили професійне правопорушення, зокрема медичних та педагогічних працівників, та програму «Відповідальне батьківство» для батьків, опікунів, піклувальників, засуджених за правопорушення проти прав дитини в медичній сфері.

Сформульовані пропозиції до статей КК, якими забезпечується КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, спрямовані на усунення наявних правових колізій, конкретизацію ознак складів правопорушень, упровадження диференційованого підходу до призначення покарання залежно від ступеня суспільної небезпеки вчиненого діяння, що так само сприятиме підвищенню якості кримінально-правової охорони зазначених прав.

Диспозиція ч. 2 ст. 184 КК України ґрунтується на оціночній і юридично невизначеній ознаці «незаконності» скорочення мережі закладів охорони здоров'я, не встановлює критеріїв відмежування правомірної оптимізації, реорганізації або ліквідації закладів від кримінально караного діяння та фактично переносить визначення злочинності поведінки за межі кримінального закону.

Крім того, склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 2 ст. 184 КК України, не містить обов'язкової ознаки заподіяння істотної шкоди конкретним особам або реального порушення індивідуалізованого права на медичну допомогу, що свідчить про абстрактність об'єкта кримінально-правової охорони та декларативний характер відповідної заборони. Відсутність сталої правозастосовної практики підтверджує, що зазначена норма не виконує ані превентивної, ані охоронної функції та фактично є «мертвою».

По закінченню доповіді присутніми було поставлено до аспірантки Римшин Т.А. такі питання:

Крушинський С.А., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Аргументуйте доцільність декриміналізації ч. 2 ст. 184 КК України: незаконне скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я.

Відповідь: Кримінально-правова охорона права на доступність медичної допомоги шляхом криміналізації незаконного скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я є неефективною. Не дивлячись на масове скорочення мережі таких закладів, що підтверджується статистичними даними МОЗ України, активне впровадження інфраструктурного етапу медичної реформи, який супроводжується «оптимізацією» мережі закладів охорони здоров'я, нам не вдалося знайти жодного кримінального провадження за ч.2 ст. 184 КК України.

Відсутність сталої правозастосовної практики підтверджує, що зазначена норма не виконує ані превентивної, ані охоронної функції та фактично є «мертвою». Існування кримінально-правових норм, які не застосовуються, не дивлячись на завдання шкоди охоронюваним нею правовідносинам, створює ілюзію «правомірності» порушення закону, сприяє правовому нігілізму.

Крім того, диспозиція ч. 2 ст. 184 КК України ґрунтується на оціночній і юридично невизначеній ознаці «незаконності» скорочення мережі закладів охорони здоров'я, не встановлює критеріїв відмежування правомірної оптимізації, реорганізації або ліквідації закладів від кримінально караного діяння, ускладнює застосування даної правової норми також колізія між нормами Конституції України та спеціальними НПА.

Також неможливість притягнення до кримінальної відповідальності за ч.2 ст. 184 КК України пов'язана з відсутністю реального суб'єкта кримінального правопорушення. Визначаючи суб'єкт кримінального правопорушення, науковці зауважують, що ним є службова особа, до

компетенції якої належить забезпечення існування мережі державних та комунальних ЗОЗ. Відповідно до ч. 2 ст.14 Основи законодавства, «Кабінет Міністрів України... забезпечує розвиток мережі ЗОЗ...». Органи місцевого самоврядування здійснюють планування розвитку мережі ЗОЗ комунальної форми власності, ухвалюють рішення про їх створення, припинення, реорганізацію чи перепрофілювання з урахуванням затвердженого в установленому порядку плану розвитку госпітального округу (ч. 5 ст. 16 Основ законодавства). Затвердження спроможної мережі та плану розвитку госпітального округу здійснюється обласними (міськими Київською та Севастопольською) державними адміністраціями. Таким чином, повноваження щодо збереження наявної мережі мають різні органи та структури, а рішення щодо безпосереднього скорочення мережі приймається органами місцевого самоврядування на сесіях (колегіально) через ухвалення рішення про ліквідацію або реорганізацію шляхом злиття чи приєднання ЗОЗ. За таких обставин визначення конкретного суб'єкта кримінального правопорушення є практично неможливим.

Налуцишин В.В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Скажіть, будь ласка, що ви розумієте під правом дитини на медичну допомогу.

Відповідь: Право дитини на медичну допомогу – це складова її права на охорону здоров'я, що передбачає спрямоване на забезпечення її найкращих інтересів, закріплене в законодавстві, гарантоване й забезпечене державою організаційно-правовими та матеріально-технічними засобами право дитини на одержання у встановленому порядку комплексу профілактичних, діагностичних, лікувальних, реабілітаційних заходів певного виду, які відповідають встановленим галузевим стандартам у сфері охорони здоров'я, безоплатно або за встановлену плату, що надаються спеціально підготовленими медичними працівниками, які володіють необхідними та достатніми повноваженнями та компетентностями щодо дітей, у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями й патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

Циганюк Ю.В., докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Обґрунтуйте чому ви в аналізованих статтях КК терміни «малолітній» та «неповнолітній» пропонуєте замінити на термін «дитина».

Чинне законодавство оперує трьома поняттями на позначення особи, яка не досягла вісімнадцятирічного віку: «дитина», «малолітній», «неповнолітній». Дитиною є особа віком до 18 років (повноліття). Дані поняття законодавчо визначені Цивільним та Сімейним Кодексом України. Малолітньою є дитина до досягнення нею 14 років, а неповнолітньою – у віці від 14 до 18 років. Таким чином, категорія «дитина» є родовим поняттям та включає видові

поняття «малолітній» та «неповнолітній». Не зважаючи на чітке розмежування цих понять у цивільному та сімейному праві, кримінально-правове розуміння остаточно не сформовано, що може створювати труднощі при правозастосуванні. Саме тому доцільно привести термінологію, яка застосовується в кримінально-правовому сенсі, у відповідність до цивільного та сімейного законодавства та у випадках, коли мова йде про осіб від 0 до 18 років, використовувати термін «дитина».

Плисюк Н.М., кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри кримінального права та процесу:

Питання: У своїй роботі Ви пропонуєте проекти пробаційних програм «Відповідальне батьківство» та «Відновлення професійної відповідальності». Які ви вбачаєте гарантії впровадження, ефективності та виконання таких програм?

Відповідь: Нормативні та інституційні гарантії:

- розроблення пробаційної програми відповідно до наявних методик та враховуючи структуру діючих пробаційних програм, які вже впроваджені та застосовуються;
- інтеграція у механізм кримінально-правової відповідальності, а не існування у формі формального навчального курсу;
- можливість її прямого зазначення у вирокі суду;
- чітке визначення цільової групи та умов застосування;
- існування системи контролю за виконанням пробаційних програм.

Процесуальні гарантії:

- участь у програмі є умовою виконання покарання/звільнення від відбування покарання з випробуванням;
- документування етапів проходження пробаційної програми.

Гарантії ефективності програми:

- програма адаптована під конкретної категорії засуджених, з урахуванням їх професії, функції, соціальних ролей та кримінологічних ризиків, спрямована на зміну поведінкових моделей;
- чітка структура занять;
- можливість коригування індивідуального плану;
- можливість міжвідомчої взаємодії під час реалізації пробаційної програми.

Таким чином, ефективність та реальна реалізація пробаційних програм «Відновлення професійної відповідальності» і «Відповідальне батьківство» забезпечується поєднанням правових, організаційних, кримінологічних і практичних механізмів, які інтегрують ці програми безпосередньо у систему виконання кримінальних покарань, а не залишають їх на рівні формального виховного впливу.

Ключовою гарантією реалізації програм є їх процесуальна обов'язковість. Участь засудженого в програмі прямо пов'язується з виконанням покарання або пробаційного нагляду, що унеможлиблює

добровільне ігнорування заходів. Проходження програми фіксується в індивідуальному плані пробації, а контроль за її виконанням здійснюється уповноваженим працівником пробації. Додатковою гарантією є поєднання корекційного та контрольного компонентів. Процес проходження програм передбачає не лише участь у заняттях, а й фіксацію відвідування, письмову або усну рефлексію засудженого, а також підсумкову оцінку змін у ставленні до обов'язків. Це дозволяє органу пробації оцінювати не формальну участь, а реальний прогрес у зниженні ризику повторного правопорушення

Ефективність обох програм ґрунтується на принципі індивідуалізації корекційного впливу. Зміст занять адаптується до особи засудженого, характеру вчиненого правопорушення та встановлених факторів ризику. У програмі «Відповідальне батьківство» це дозволяє працювати з конкретними причинами неналежного догляду за дитиною (соціальна дезадаптація, байдужість, низька медична грамотність), а у програмі «Відновлення професійної відповідальності» — з чинниками професійної недбалості, формалізму або вигорання.

Ефективність пробаційних програм «Відновлення професійної відповідальності» та «Відповідальне батьківство» гарантується їх обов'язковістю, індивідуалізацією, кримінологічною обґрунтованістю, поєднанням контролю і корекції, а також чіткою спрямованістю на захист життя, здоров'я та прав дітей як найбільш вразливої категорії.

Після цього слово було надано рецензентам дисертаційного дослідження.

Завідувач кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, професор Крушинський С.А. відзначив високий науковий рівень дисертаційного дослідження. Дисертантка чітко окреслила наукову проблему, яка підлягає дослідженню і вирішенню, правильно визначила об'єкт та предмет дослідження. Дисертація має чітко вибудовану логічну структуру та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Така структура є обґрунтованою, відповідає меті та завданням дослідження й забезпечує послідовний перехід від теоретико-методологічних засад до прикладних аспектів кримінально-правового регулювання. Структурні елементи дисертації перебувають у логічному зв'язку між собою в рамках єдиного напрямку розвитку наукової думки. Запропонована структура дисертації дала можливість авторці розкрити систему складових, що утворюють право дитини на медичну допомогу, межі його кримінально-правової охорони, проаналізувати склади кримінальних правопорушень, що посягають на права дітей, пов'язані з наданням медичної допомоги, а також заходи кримінально-правового характеру, які застосовуються до суб'єктів, які порушують відповідні кримінально-правові заборони. Обґрунтованим є звернення до зарубіжного досвіду країн ЄС, що дозволило авторці врахувати

його під час формулювання пропозицій щодо удосконалення норм чинного закону про кримінальну відповідальність.

Метою дослідження авторка визначила формування науково обґрунтованих результатів у вигляді теоретичних висновків та положень щодо кримінально-правової охорони прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, а також розробка пропозицій, спрямованих на вдосконалення норм чинного законодавства та покращення практики його реалізації. Для досягнення поставленої мети визначено шість завдань, які в цілому кореспондують з планом роботи та положеннями, викладеними у висновках.

З урахуванням поставленої мети, визначеного об'єкта та предмета дослідження дисертанткою застосовано низку загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання у їх поєднанні. Такий підхід забезпечив повноту розроблення теми дослідження і достовірність отриманих результатів.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена й тим, що здобувачка використала велику кількість актів законодавства, правозастосовної практики та наукової літератури з аналізованих питань.

Таким чином, достовірність та обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, отриманих Римшин Т.А. у дисертаційному дослідженні, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, опрацюванню значної кількості нормативних актів, правозастосовної практики, правильному поєднанню методів наукового пошуку.

Є підстави стверджувати, що рецензована дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням кримінально-правової охорони прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Дисертація містить велику кількість положень, що мають ознаки наукової новизни.

Зокрема, дисертантка розробила систему прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, яка включає право дитини на медичну допомогу та суміжні права, пов'язані з наданням медичної допомоги. Право дитини на медичну допомогу запропоновано розуміти як складову права дитини на охорону здоров'я, що передбачає спрямоване на забезпечення її найкращих інтересів, закріплене в законодавстві, гарантоване й забезпечене державою організаційно-правовими та матеріально-технічними засобами право дитини на одержання у встановленому порядку комплексу профілактичних, діагностичних, лікувальних, реабілітаційних заходів певного виду, які відповідають встановленим галузевим стандартам у сфері охорони здоров'я, безоплатно або за встановлену плату, що надаються спеціально підготовленими медичними працівниками, які володіють необхідними та достатніми повноваженнями та компетентностями щодо медичного обслуговування дітей у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями й патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

Авторка обґрунтувала власний підхід щодо меж їх кримінально-правової охорони. Так, в роботі обґрунтовується доцільність кримінально-правової охорони права дитини на соціальний захист у зв'язку зі станом здоров'я шляхом

криміналізації умисного нескерування дитини для проведення медико-соціальної експертизи за наявності відповідних медичних показань, а також неправомірної відмови у встановленні інвалідності дитині, всупереч таким показам, а також пропонується встановити кримінальну відповідальність за неповідомлення медичними працівниками органів опіки та піклування про відмову законного представника від надання медичної допомоги дитині, якщо така відмова може мати тяжкі наслідки для життя та здоров'я, а також за невиконання професійних обов'язків щодо виявлення та реагування на випадки (можливі випадки) насильства чи іншого жорстокого поводження з дитиною.

У контексті визначення спеціального суб'єкта кримінальних правопорушень у сфері надання медичної допомоги важливими є запропоновані підходи до визначення поняття «*медичний працівник*», яким є професійно підготовлений професіонал чи фахівець, який здобув спеціальну освіту, відповідає встановленим кваліфікаційним вимогам (професійним стандартам) та безпосередньо здійснює діяльність, спрямовану на профілактику, діагностику, лікування чи реабілітацію пацієнтів через хвороби, травми, отруєння й патологічні стани, а також у зв'язку з вагітністю та пологам, як працівник суб'єкта господарювання, який у встановленому порядку одержав ліцензію на медичну практику за певною спеціальністю або безпосередньо займається медичною практикою як ФОП на підставі виданої ліцензії, і поняття «*фармацевтичний працівник*», яким є професійно підготовлений професіонал та фахівець, який здобув спеціальну фармацевтичну освіту, відповідає встановленим кваліфікаційним вимогам (професійним стандартам), надає фармацевтичну допомогу та за умови наявності відповідної ліцензії й проходження спеціального навчання може займатися окремими видами медичної діяльності.

Запропоновано цілу низку наукових висновків в частині караності кримінальних правопорушень, що посягають на права дитини у сфері надання медичної допомоги. Зокрема, авторка обґрунтовує недоцільність призначення покарання у виді громадських робіт медичним працівникам та іншим особам, які виконують професійні чи службові обов'язки, пов'язані з охороною життя та здоров'я дітей. Натомість, доводиться доцільність застосування пробаційного нагляду за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 135 та ст. 166 КК України, зважаючи на те, що пробаційний нагляд у поєднанні з цільовими корекційними програмами має високий превентивний ефект і дає змогу забезпечити відновлення порушених прав дитини без надмірної караності. Окрім того, дисертантка констатує, що наявні в Україні пробаційні програми не забезпечують належного корекційного впливу на осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з неналежним виконанням професійних обов'язків або обов'язків по догляду за дитиною, а тому наявна необхідність створення спеціалізованих пробаційних програм, до прикладу «Відновлення професійної відповідальності», «Відповідальне батьківство».

Звичайно, робота містить і низку інших положень, що мають ознаки наукової новизни. Крім того, в дисертації запропоновано низку положень, які

можуть бути використані для удосконалення чинного кримінального законодавства, які узагальнені в окремому додатку.

Основні результати дисертації Римшин Т.А. достатньо повно відображені у 3 наукових статтях, опублікованих у вітчизняних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, а також у 7 тезах доповідей на конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

У дисертації звернення здобувачки до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порухень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензентом не виявлено.

Загальна позитивна оцінка дисертації не виключає можливості висловлення окремих зауважень, виявлення окремих спірних та таких, що потребують додаткової аргументації, положень і висновків, внесення певних побажань рекомендаційного характеру.

1. В дисертації авторка вказує на проблему невідповідності положень ст. 16 Основ законодавства України про охорону здоров'я ч. 3 ст. 49 Конституції України щодо того, що існуюча мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я не може бути скорочена. У цьому контексті акцентовано увагу на відсутності судової практики за ч. 2 ст. 184 КК України, що авторка пов'язує, серед іншого, з *«відсутністю реального суб'єкта кримінального правопорушення»*. Таку думку авторка обґрунтовує тим, що повноваження щодо збереження наявної мережі закладів охорони здоров'я мають різні органи та структури, а рішення щодо безпосереднього скорочення мережі приймається органами місцевого самоврядування на сесіях (колегіально) через ухвалення рішення про ліквідацію або реорганізацію шляхом злиття чи приєднання закладів охорони здоров'я. За таких обставин визначення конкретного суб'єкта кримінального правопорушення є практично неможливим.

З таким твердженням повністю погодитись складно. Навіть якщо рішення щодо скорочення мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я (шляхом ліквідації або реорганізації) приймається колегіально, за ним стоять конкретні особи. Якщо, наприклад, депутати місцевої ради всупереч ч. 3 ст. 49 Конституції України голосують за скорочення мережі комунальних закладів охорони здоров'я, це цілком «реальні» суб'єкти кримінального правопорушення.

2. Здобувачка пропонує криміналізувати невиконання спеціальних обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей (ст. 137-1 КК):

- ч. 1: неповідомлення органів опіки та піклування про відмову законного представника дитини від медичної допомоги, якщо така відмова може мати тяжкі наслідки для життя та здоров'я дитини, вчинене лікарем, який отримав таку відмову;

- ч. 2: невиконання або неналежне виконання професійних обов'язків щодо виявлення та реагування на випадки (можливі випадки) насильства щодо дитини чи іншого жорстокого поводження.

По-перше, якщо в ч. 1 запропонованої статті чітко визначений спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення (лікар), то в ч. 2 такої вказівки немає. По-друге, в ч. 1 запропонованої статті вживається термін «тяжкі наслідки» без подальшого розкриття його змісту. Зважаючи на те, що авторка пропонує примітку до ст. 137 КК України, в якій розкриває зміст «тяжких наслідків», можливо її варто поширити і на запропоновану ст. 137-1 КК України.

3. Авторка пропонує сформулювати диспозицію ч. 1 ст. 184 КК України у такій редакції: «Вимога або пропозиція працівника суб'єкта господарювання, який здійснює медичну практику або фізичної особи-підприємця, що здійснює господарську діяльність з медичної практики, висловлена в будь-якій формі, оплатити в будь-якій формі медичні послуги (в т.ч. реабілітаційні), придбати лікарські засоби, медичні вироби, вироби медичного призначення, які вже оплачені (будуть оплачені/ повинні бути оплачені) з інших джерел та, відповідно до законодавства, повинні бути безоплатними для пацієнта».

Видається, що таке формулювання є дещо перенавантаженим. Ключовим тут є «вимагання» оплати за медичні послуги / товари, які відповідно до законодавства для пацієнта є безоплатними. З огляду на це, видається доцільним видалити із запропонованого формулювання фразу *«вже оплачені (будуть оплачені/ повинні бути оплачені) з інших джерел»*, оскільки вона жодним чином не несе юридично значимого змісту.

Разом з тим, слід відзначити, що висловлені рецензентом зауваження і побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновки:

1. Дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни на тему «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини і практики кримінального судочинства.

2. Зміст дисертації Римшин Т.А. відповідає заявленій спеціальності 081 Право.

3. Дисертація Римшин Т.А. виконана і оформлена у відповідності до вимог, передбачених постановою «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 та наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40.

4. Дисертація Римшин Т.А. може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Професорка кафедри кримінального права та процесу, кандидатка юридичних наук, доцентка Плисюк Н.М., відзначила в високий та глибокий науковий рівень дисертаційного дослідження, який відповідає рівню, змісту, науковим результатам та вимогам, що висунуті для дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Рецензентка зазначила, що Дисертантка в роботі чітко окреслила наукову проблему, яка підлягає дослідженню і вирішенню, правильно визначила об'єкт та предмет дослідження. Структура дисертаційного дослідження характеризується чіткою і послідовною побудовою, є збалансованою та забезпечує поступовість наукового дослідження. Структурні елементи дисертації перебувають у логічному зв'язку між собою в рамках єдиного напрямку розвитку наукової думки. Запропонована структура дисертації дала можливість авторці розкрити загальні положення кримінальної відповідальності за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги та питання покарання за його вчинення.

Метою дослідження авторка визначила формування науково обґрунтованих результатів у вигляді теоретичних висновків та положень щодо КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, а також розробка пропозицій, спрямованих на вдосконалення норм чинного законодавства та покращення практики його реалізації. Для досягнення поставленої мети визначено шість завдань, які в цілому відповідають плану роботи та положенням, котрі викладені у висновках.

З урахуванням поставленої мети, визначеного об'єкта та предмета дослідження дисертанткою правильно використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання у їх поєднанні. Такий підхід забезпечив повноту розроблення теми дослідження і достовірність отриманих результатів.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена й тим, що здобувачка використала достатню кількість актів законодавства, судової практики та наукової літератури з аналізованих питань, вивчила та проаналізувала практику Європейського суду з прав людини щодо боротьби із порушеннями прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Висновки та рекомендації дисертантка обґрунтовує з урахуванням судової практики на основі вивчення окремих судових рішень у кримінальних провадженнях, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Таким чином, достовірність та обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, отриманих Т. А. Римшин у дисертаційному дослідженні, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, опрацюванню значної кількості нормативних актів як України, так і інших держав, судової практики України та Європейського суду з прав людини, правильному поєднанню методів наукового пошуку.

За результатами проведеного аналізу, у дисертації Т. А. Римшин на підставі узагальнень існуючих у цій сфері досліджень, матеріалів судової та міжнародної практики здійснено власні напрацювання і на їх основі розроблені

пропозиції та висновки, які обумовлюють наукову новизну одержаних в ході дисертаційного дослідження результатів.

Є підстави стверджувати, що рецензована дисертація є одним із перших у вітчизняній науці кримінального права спеціальних комплексних досліджень питань кримінальної відповідальності за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Т. А. Римшин дозволяє дійти висновку, що робота містить результати її особистих досліджень. Висновки, пропозиції та рекомендації, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, одержані авторкою особисто. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, зважаючи на тему дослідження, варто відзначити опрацювання автором літератури, у тому числі, іноземною мовою (всього 468джерел), що, звісно ж, обумовлено предметом дослідження, проте одночасно підкреслює й достовірність зроблених висновків.

У межах здійсненого дослідження отримано результати, що мають наукову новизну. Зокрема, дисертантка сформулювала доктринальне визначення поняття «право дитини на медичну допомогу» як складову права дитини на охорону здоров'я, що передбачає спрямоване на забезпечення її найкращих інтересів, закріплене в законодавстві, гарантоване й забезпечене державою організаційно-правовими та матеріально-технічними засобами право дитини на одержання у встановленому порядку комплексу профілактичних, діагностичних, лікувальних, реабілітаційних заходів певного виду, які відповідають встановленим галузевим стандартам у сфері охорони здоров'я, безоплатно або за встановлену плату, що надаються спеціально підготовленими медичними працівниками, які володіють необхідними та достатніми повноваженнями та компетентностями щодо медичного обслуговування дітей у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями й патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

Дисертантка обґрунтовує необхідність, що видається дуже вдалим, у зв'язку з підвищеною віктимністю дітей, потребою в посиленій охороні їх прав та забезпечення найкращих інтересів, та пропонує порушення права дитини на безоплатну медичну допомогу виділити в кваліфікований склад кримінального правопорушення

Авторка сформулювала висновок про необхідність внесення змін до національного кримінального законодавства в частині встановлення кримінальної відповідальності за неповідомлення медичними працівниками органів опіки та піклування про відмову законного представника від надання медичної допомоги дитині, якщо така відмова може мати тяжкі наслідки для життя та здоров'я, а також за невиконання професійних обов'язків щодо виявлення та реагування на випадки жорстокого поводження з дитиною.

Окрім зазначених, робота містить й інші положення, що мають ознаки наукової новизни. В дисертації запропоновано низку положень, які можуть

бути використані для удосконалення чинного кримінального законодавства України.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження Т. А. Римшин полягає в тому, що висновки та пропозиції, зроблені в дисертації, можуть бути використані у правозастосовній діяльності судових органів для вирішення питань про кримінальну відповідальність за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, у науково-дослідній сфері як підґрунтя для подальших загальнотеоретичних наукових досліджень проблем кримінальної відповідальності за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, в навчальному процесі під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації», у нормотворчому процесі для вдосконалення законодавства щодо порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Ознайомлення з рецензованою роботою дає підстави зробити висновок, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, ступінь їх достовірності та наукової новизни в цілому відповідають вимогам, що ставляться до даного виду робіт.

Основні результати дисертації Т. А. Римшин достатньо повно відображені у 3 наукових статтях, опублікованих в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б», та в 7 працях за результатами проведення науково-практичних заходів, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

У дисертації звернення здобувачки до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензенткою не виявлено. У дисертаційному дослідженні міститься також низка положень, аналіз яких дозволяє дійти висновку про оригінальність характеру отриманих результатів.

У цілому позитивно оцінюючи проведене авторкою дослідження, наукову новизну, обґрунтованість, а також практичну значущість результатів роботи, разом із зазначеними раніше позитивними моментами, необхідно звернути увагу на окремі положення дисертаційної роботи Т. А. Римшин, які носять дискусійний характер чи потребують додаткової аргументації.

1. У питаннях новизни дисертантка стверджує, що «вперше» доведено питання про наявні в Україні пробаційні програми не забезпечують належного корекційного впливу на осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з неналежним виконанням професійних обов'язків або обов'язків по догляду за дитиною. Обґрунтовується необхідність створення спеціалізованих пробаційних програм та пропонуються проекти пробаційних програм «Відновлення професійної відповідальності» та «Відповідальне батьківство».

Які, на вашу думку, гарантії впровадження, ефективності та дотримання таких програм?

2. Авторкою в підрозділі 1.1. розглядається зміст права на безоплатну медичну допомогу, але гарантії реалізації даного права в Україні не наводяться. Тож хотілося б почути дані гарантії. А якщо таких гарантій не існує і держава не може їх надати, то, можливо, не доцільно закріплювати їх на рівні законодавства взагалі?

3. Конституція України закріплює право на безоплатну медичну допомогу, а Кабінет Міністрів України у своїй Постанові від 27.12.2017 р. №1075 затвердив методичку розрахунку вартості послуг з медичного обслуговування. Чи немає, на Вашу думку, тут колізії норм?

4. Наведіть будь ласка та додатково аргументуйте які, на Вашу думку, кримінально-правові заходи протидії порушенню права на безоплатну медичну допомогу дітям можуть стати ефективними в Україні з огляду на практику держав Європейського Союзу.

Втім, висловлюючи наведені зауваження, слід зазначити, що вони не є суттєвими і переважно носять дискусійний характер або ж торкаються тих питань, які були не в повній мірі обґрунтованими чи аргументованими. І хоча вони слугують приводом для дискусії в ході публічного захисту дисертаційного дослідження, проте не впливають на раніше висловлену загальну позитивну оцінку роботи.

Висновки:

1. Дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни на тему «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини і практики кримінального права.

2. Зміст дисертації Т.А. Римшин відповідає заявленій спеціальності 081 Право.

3. Дисертація Т.А. Римшин виконана і оформлена у відповідності до вимог, передбачених постановою «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 та наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40.

4. Здобувачка Римшин Тетяна Анатоліївна заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Головуюча на засіданні - професорка кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., доцентка Циганюк Ю.В. зазначила у підсумку, що дисертація Римшин Т.А. відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій, в тому числі вимогам, передбаченим пунктами 6, 7, 8, 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40, та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право у разовій спеціалізованій вченій раді.

За результатами обговорення дисертаційної роботи Римшин Тетяни Анатоліївни на тему «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» присутні вирішили запропонувати

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження **Римшин Тетяни Анатоліївни** на тему **«Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги»** поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право

Актуальність теми дослідження. Сфера охорони здоров'я є однією із найважливіших у державній політиці, адже від здоров'я людини залежить суспільно-економічний розвиток нації. Права дітей у сфері охорони здоров'я потребують виняткової уваги та захисту, оскільки діти різного віку особливо чутливі до порушення їх прав та свобод з огляду на біологічну, психологічну та соціальну специфіку дитинства. Стан захищеності дітей безпосередньо впливає на збереження людської популяції, підтримання генофонду та формування здорового майбутнього покоління. Процеси народження, фізичного та психічного розвитку дитини відбуваються в межах певної системи соціальних відносин, спрямованих на забезпечення безпеки, підтримки й охорони її життя та здоров'я. Саме в рамках цих суспільних зв'язків дитина отримує необхідні ресурси, яких вона не може набути самостійно через вікову незрілість.

Значну роль в реалізації прав дітей, зокрема права на медичну допомогу, відіграє рівень фізичного та психічного розвитку дитини. Декларацією прав дитини визначено, що внаслідок фізичної й розумової незрілості, вона потребує особливої охорони й піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження [482]. Діти не здатні повною мірою захистити себе та усвідомити суспільно небезпечний характер порушення їхніх прав, а тому є більш вразливими до наслідків такого порушення.

За час незалежності Україна постійно вживала заходів з метою формування, реалізації та зміцнення державної політики у сфері захисту прав і свобод дитини, що ґрунтується на системі міжнародно-правових принципів охорони дитинства. Одним з фундаментальних є право дитини на медичну допомогу, що стає особливо актуальним у період, коли держава знаходиться у стані війни. Відповідно до Указу Президента України №722/2019 від 30 вересня 2019 року визначено необхідність дотримуватися Цілей сталого розвитку

України на період до 2030 року, зокрема, щодо забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці [463].

Попри те, що законодавчо встановлено безліч обов'язків різних суб'єктів щодо забезпечення, реалізації та охорони прав дитини, пов'язаних з наданням медичної допомоги, створено комплекс соціально-правових заходів захисту, у зв'язку з недосконалістю механізму притягнення до юридичної відповідальності, такі права часто порушуються.

Аналіз інформаційних ресурсів свідчить про високий ризик порушень прав дітей під час реалізації їх права на медичну допомогу, зокрема:

- дії або бездіяльність медичних працівників, пов'язані з порушенням професійних обов'язків щодо неповнолітніх та малолітніх пацієнтів;
- конфлікти між батьками та медичними працівниками щодо обсягу необхідної медичної допомоги;
- ухвалення батьками рішень, що суперечать інтересам дитини;
- неправомірне розголошення лікарської таємниці тощо.

Неодноразові випадки порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, вбачаються із Щорічних доповідей Омбудсмана. У 2024 році до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшло 15 звернень від батьків дітей, які хворіють на орфанні захворювання, щодо порушення їхнього права на медичну допомогу. Такі порушення зафіксовано в закладах інституційного догляду і виховання: заклад надавав медичну допомогу без відповідної ліцензії; перегляд лікування здійснювався на власний розсуд медичним персоналом дитячого будинку без консультацій лікаря-психіатра; також зафіксовано численні випадки надання дітям психофармакологічних препаратів без згоди безпосередньо підопічних або їхніх законних представників; виявлено непоодинокі випадки встановлення дітям неуточненого діагнозу без вжиття будь-яких заходів протягом тривалого часу щодо направлення дитини на дообстеження до спеціалізованих науково-дослідних закладів вищого рівня [464]. Неefективність механізму КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги в Україні констатується і ЄСПЛ (Справа «Марчук проти України»)(Заява № 65663/12)) [465].

Хоча зазначені явища мають різну правову природу, їх об'єднує одне: потенціал перерости в кримінально-правові делікти або, навпаки, залишитися без належної кримінально-правової оцінки через наявні прогалини та суперечності законодавства. Таким чином, існує об'єктивна необхідність дослідження кримінально-правових механізмів захисту прав дітей у сфері медичного обслуговування та аналізу кримінальних правопорушень проти прав та свобод дитини, пов'язаних з наданням медичної допомоги, з метою розробки відповідних висновків і рекомендацій.

Дослідженням різних аспектів КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, займалися багато науковців. Б.І. Андрійчук, О.В. Лотоцька, В.В. Налуцишин, А.С. Пазенюк, І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, О.В. Худошина, А.Г. Черноус досліджували різні аспекти забезпечення, реалізації та захисту права людини на охорону здоров'я. В.В. Балабко,

О.Г. Берило, Г.Є. Болдарь, Ю.А. Вапса, Я.Г. Лизогуб, В.В. Марєєв, Т.Ю. Тарасевич, О.С. Парамонова, Т.Ю. Тарасевич, І.М. Філь, Г.В. Чеботарьова, Є.Е. Черніков досліджували проблемні питання притягнення до кримінальної відповідальності медичних та фармацевтичних працівників. Д.С. Азаров, А.О. Байда, О.П. Горпинюк, С.А. Хімченко багато уваги приділили кримінально-правовому захисту лікарської таємниці. Л.П. Брич, М.Й. Коржанський, О.З. Мармура, В.О. Навроцький, Н.М. Плисюк присвятили свої праці питанню кваліфікації та розмежування складів суміжних кримінальних правопорушень, в т.ч. тих, що встановлюють кримінальну відповідальність за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Т.О. Михайліченко, Н.А. Литвин вивчали проблеми доступності медичної допомоги. Особливості реалізації дитиною прав, пов'язаних з наданням медичної допомоги, висвітлювали С.Б. Булеца, О.В. Губанова, Г.А. Миронова, О.О. Пунда, М.Ю. Щирба. М.Г. Заславська вивчала питання кримінальної відповідальності за неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя і здоров'я дітей. Д.О. Балобанова, С.Р. Дутчак, С.А. Крушинський, Я.М. Нитка, А.О. Нікітін, К.А. Новікова, Т.І. Нікіфорова, О.К. Марін, М.В. Сийплові, Ю.В. Сподарик, К.М. Оробець присвятили свої роботи дослідженню заходів кримінально-правового характеру, Ю.В. Баулін, О.О. Дудоров, А.О. Ізраєлян, А.В. Плотнікова, І.З. Сень, Н.А. Федорович – звільненню від кримінальної відповідальності, а Т.І. Тіточка, Л.В. Чернозуб, О.М. Джужа – запобіганню кримінальним правопорушенням проти дітей та кримінологічним особливостям дитини як потерпілого. О.В. Зайцев, В.Р. Філіпенко – аналізували кримінальну відповідальність за злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною. Інші важливі аспекти КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, досліджували Ю.Ю. Забуга, М.І. Мельник, М.І. Хаврюнк та інші

У наукових працях розглядалися зазначені проблеми, у контексті власних наукових завдань, що створило умови для їх різнобічного дослідження. Напрацювання вчених стали «фундаментом» та методологічною основою для дослідження обраної теми. Саме з їх урахуванням ми можемо надалі визначати актуальні питання та проблеми, які виникають під час реалізації та охорони прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Незважаючи на важливість теми, комплексний аналіз питання КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, у національній правовій науці ще не проводився. Це свідчить про високу теоретичну значущість і значний практичний потенціал дисертаційного дослідження для науки кримінального права, правозастосовної практики та захисту прав дитини в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах теми науково-дослідної роботи Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (номер державної реєстрації 0108U008927) та теми науково-дослідної роботи кафедри кримінального права та процесу «Проблеми захисту прав людини у сфері боротьби зі злочинністю» (номер державної реєстрації

0117U000106). Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 27 червня 2022 року (протокол № 15), розглянута та схвалена координаційним бюро НАПрН України (№ 1197 за 2022 рік).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є формування науково обґрунтованих результатів у вигляді теоретичних висновків та положень щодо КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, а також розробка пропозицій, спрямованих на вдосконалення норм чинного законодавства та покращення практики його реалізації.

Реалізація мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- з'ясувати зміст права дитини на медичну допомогу;
- сформуванати систему прав, пов'язаних з наданням медичної допомоги дітям, та межі КПО;
- визначити коло суб'єктів, котрі несуть відповідальність за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги;
- охарактеризувати основні склади кримінальних правопорушень, якими здійснюється КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги;
- з'ясувати особливості заходів кримінально-правового характеру, які застосовуються за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини щодо забезпечення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Предметом дослідження є КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Методи дослідження зумовлені його об'єктом і предметом. Під час проведення дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Аналіз положень НПА здійснено з використанням формально-юридичного методу (розділи 1–3). Під час тлумачення нормативних положень застосовувалися герменевтичний та логіко-юридичний методи (розділ 1). Для дослідження окремих аспектів зарубіжного досвіду КПО прав дітей (підрозділ 2.3) використано порівняльно-правовий метод. Застосування методу аналізу документів (традиційний підхід) дало змогу вивчати вироки в кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, що є предметом цього дослідження, а метод контент-аналізу документів дозволив дослідити суворість призначеного судами покарання (розділ 3). Системно-структурний метод дав змогу сформуванати систему КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, та з'ясувати її межі (підрозділ 1.2). Вивчення стану дослідження питань, які є предметом роботи, (підрозділ 1.1, 2.1, 3.1) здійснено за допомогою діалектичного методу та методів формальної логіки: аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення. У ході розроблення пропозицій змін і доповнень до законодавства використано

також методи індукції, дедукції, моделювання, прогнозування (підрозділ 1.2, розділ 2, розділ 3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Основні результати дослідження, які характеризуються науковою новизною, мають теоретичне й практичне значення, такі:

вперше:

1) розроблено систему прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, яка включає право дитини на медичну допомогу та суміжні права, пов'язані з наданням медичної допомоги;

2) обґрунтовано, що:

- криміналізація умисного нескерування дитини для проведення медико-соціальної експертизи за наявності відповідних медичних показань, а також неправомірної відмови у встановленні інвалідності дитині, всупереч таким показам;

- встановлення кримінальної відповідальності за неповідомлення медичними працівниками органів опіки та піклування про відмову законного представника від надання медичної допомоги дитині, якщо така відмова може мати тяжкі наслідки для життя та здоров'я, а також за невиконання професійних обов'язків щодо виявлення та реагування на випадки (можливі випадки) насильства чи іншого жорстокого поводження з дитиною, -

сприятимуть підвищення ефективності КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

3) у зв'язку з підвищеною віктимністю дітей, потребою в посиленій охороні їх прав та забезпечення найкращих інтересів запропоновано виділити в кваліфікований склад кримінального правопорушення вчинення його щодо дитини в ст. 138, 145, 184 КК України;

4) обґрунтовано недоцільність призначення покарання у виді громадських робіт медичним працівникам та іншим особам, які виконують професійні чи службові обов'язки, пов'язані з охороною життя та здоров'я дітей;

5) обґрунтовано доцільність застосування пробаційного нагляду як покарання за вчинення деяких кримінальних правопорушень, пов'язаних із виконання професійних та службових обов'язків, а також обов'язків по догляду за дітьми. Доведено, що пробаційний нагляд у поєднанні з цільовими корекційними програмами має високий превентивний ефект і дає змогу забезпечити відновлення порушених прав дитини без надмірної караності. При цьому доведено, що наявні в Україні пробаційні програми не забезпечують належного корекційного впливу на осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з неналежним виконанням професійних обов'язків або обов'язків по догляду за дитиною. Як науково обґрунтований варіант запропоновано проекти пробаційних програм *«Відновлення професійної відповідальності»* та *«Відповідальне батьківство»*;

удосконалено:

б) доктринальне розуміння поняття «право дитини на медичну допомогу» як складової права дитини на охорону здоров'я, що передбачає спрямоване на забезпечення її найкращих інтересів, закріплене в законодавстві, гарантоване й забезпечене державою організаційно-правовими та матеріально-технічними засобами право дитини на одержання у встановленому порядку комплексу профілактичних, діагностичних, лікувальних, реабілітаційних заходів певного виду, які відповідають встановленим галузевим стандартам у сфері охорони здоров'я, безоплатно або за встановлену плату, що надаються спеціально підготовленими медичними працівниками, які володіють необхідними та достатніми повноваженнями та компетентностями щодо медичного обслуговування дітей у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями й патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами;

7) положення кримінально-правової доктрини щодо розуміння безоплатності медичної допомоги. Доведено, що, незважаючи на конституційні гарантії, медична допомога де-факто є безоплатною для пацієнта лише частково, а держава не може повною мірою гарантувати право громадян, у т.ч. дітей, на безоплатну медичну допомогу. Обґрунтовано, що всі медичні послуги є оплатними: за рахунок держави (в особі НСЗУ), за рахунок пацієнта, за рахунок третіх осіб, з інших не заборонених законом джерел, а тому незаконною є вимога оплати за медичні послуги (лікарські засоби, медичні вироби, вироби медичного призначення), які вже оплачені (будуть оплачені / повинні бути оплачені) з інших джерел;

8) розмежування понять «медичне обслуговування», «медична допомога», «медична послуга», зважаючи на реформування медичної галузі та зміни в галузевому законодавстві. Аргументовано, що медичну послугу можна вважати основним структурним елементом медичної допомоги;

9) положення кримінально-правової доктрини щодо визначення особи потерпілого у ч. 2 ст. 140 КК. Обґрунтовано, що ним є дитина-пацієнт – особа з моменту живонародження до досягнення повноліття, життю/здоров'ю якої заподіяна шкода внаслідок протиправного посягання, що полягає в невиконанні / неналежному виконанні професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Доведено доцільність приведення термінології, яка застосовується в кримінально-правовому сенсі, відповідно до цивільного та сімейного законодавства та у випадках, коли мова йде про осіб від 0 до 18 років, використання в диспозиціях статей терміну «дитина», який є родовим поняттям щодо понять «неповнолітній» та «малолітній»;

10) визначення поняття «медичний працівник», яким є професійно підготовлений професіонал чи фахівець, який здобув спеціальну освіту, відповідає встановленим кваліфікаційним вимогам (професійним стандартам) та безпосередньо здійснює діяльність, спрямовану на профілактику, діагностику, лікування чи реабілітацію пацієнтів через хвороби, травми, отруєння й патологічні стани, а також у зв'язку з вагітністю та пологами, як працівник суб'єкта господарювання, який у встановленому порядку одержав ліцензію на

медичну практику за певною спеціальністю або безпосередньо займається медичною практикою як ФОП на підставі виданої ліцензії;

11) визначення поняття «фармацевтичний працівник», яким є професійно підготовлений професіонал та фахівець, який здобув спеціальну фармацевтичну освіту, відповідає встановленим кваліфікаційним вимогам (професійним стандартам), надає фармацевтичну допомогу та за умов наявності відповідної ліцензії й проходження спеціального навчання може займатися окремими видами медичної діяльності;

12) розуміння змісту та обсягу понять «істотна шкода» в ст. 137 КК та «тяжкі наслідки» у ст.ст. 137, 138, 140, 166 КК;

13) підхід до побудови диспозиції ст. 166 КК. Обґрунтовано доцільність заміни використаного в диспозиції формулювання «встановлених законом» на «передбачених нормативно-правовими актами»; недоцільність виділення «злісності» як обов'язкової ознаки складу кримінального правопорушення та необхідність здійснення розмежування кримінально караного від адміністративного караного невиконання обов'язків по догляду за дитиною виключно за наслідками;

14) обґрунтування ефективності ППОП в системі кримінальних покарань, які застосовуються до медичних працівників та інших осіб, що здійснюють професійні чи службові обов'язки щодо охорони життя та здоров'я дітей. Запропоновано розширити можливості призначення цього виду покарання, передбачивши його в санкціях відповідних статей. Для формування єдиної практики правозастосування запропоновано конкретизувати відповідний вид покарання для медичних працівників у Загальній частині КК;

набуло подальшого розвитку:

15) обґрунтування неефективності КПО права дитини на доступ до медичної допомоги через встановлення кримінальної відповідальності за незаконне скорочення мережі державних та комунальних ЗОЗ. Запропоновано декриміналізувати ч. 2 ст. 184 КК, а захист відповідного права здійснювати через конституційно-правові механізми;

16) обґрунтування доцільності виключення ст.ст. 131, 139 КК, а відповідні діяння кваліфікувати за ст. 140 КК. Доведено, що велика кількість спеціальних норм призводить до виникнення «мертвих» кримінально-правових норм, які ніколи не застосовуються, а таке виключення не вплине на якість КПО прав (у т.ч. дітей), пов'язаних з наданням медичної допомоги;

17) напрями вдосконалення КПО права на кваліфіковану медичну допомогу. Обґрунтовано, що термін «лікувальна діяльність», який використовується в диспозиції ст. 138 КК, безпідставно звужує межі КПО й доцільно його замінити терміном «медичне втручання». Доведено, що визначення двох ознак складу кримінального правопорушення (відсутність спеціального дозволу та відсутність спеціальної медичної освіти) як необхідних складових для кваліфікації фактично унеможлиблює притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 138 КК, а тому такі обставини повинні бути альтернативними;

18) теза про необхідність розширення кола суб'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 184 КК, шляхом включення до нього працівників приватних ЗОЗ, а також ФОП, які уклали відповідний договір з НСЗУ;

19) механізми підвищення рівня КПО права на конфіденційність у сфері охорони здоров'я: недоцільним є виділення двох окремих правових норм для кримінально-правового захисту по суті ідентичних прав, у зв'язку з чим ст. 132 КК запропоновано виключити; оскільки кримінальна відповідальність є найбільш суворим видом юридичної відповідальності, більшість професійних правопорушень повинна кваліфікуватися за наслідками, тобто бути з матеріальним складом; для єдності практики правозастосування конкретні суспільно небезпечні наслідки, які є умовою настання кримінальної відповідальності, повинні бути чітко сформульовані в диспозиції статті; вчинення правопорушення щодо дитини повинно бути виділено в кваліфікований склад кримінального правопорушення;

20) положення про об'єктивні кримінально-правові та процесуальні чинники, що зумовлюють високий рівень закриття кримінальних проваджень за ст. 140 КК України у зв'язку із закінченням строків давності. Удосконалено підхід до розуміння причин цього явища через розкриття системної невідповідності між складністю доказування та встановленими законом строками давності. Обґрунтовано доцільність підвищення суворості покарання, що, у свою чергу, відповідно до загальних положень КК, сприятиме збільшенню строків давності та забезпечить реальну можливість притягнення винних до кримінальної відповідальності;

21) вчення про ознаки об'єктивної сторони злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною. Обґрунтовано, що дії (бездіяльність) батьків, які полягають у безпідставному нездійсненні обов'язкової вакцинації дитини, якщо це призвело до тяжких наслідків, містять ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 166 КК. Доведено, що будь-які дії батьків до народження дитини не можна трактувати як невиконання обов'язків по догляду. Кримінальна відповідальність за шкоду життю та здоров'ю дитини внаслідок домашніх пологів може наступати у випадку, якщо пологи закінчилися живонародженням дитини, проте батьки ігнорують небезпечний для життя стан, потребу дитини в професійній медичній допомозі, не звертаються за кваліфікованою допомогою, що призводить до тяжких наслідків. Такі діяння слід кваліфікувати за ч.3 ст. 135 КК;

22) положення кримінально-правової доктрини про реалізацію дитиною-потерпілим права на примирення. Доведено, що оскільки право на примирення є невід'ємним немайновим правом особи для ЗКВ та укладення угоди про примирення останнє повинно відбутися виключно з особою – безпосередньою жертвою кримінального правопорушення. Якщо з будь-яких причин таке примирення неможливе, відповідні кримінально-правові інститути застосовуватися не можуть. Обґрунтовано, що позиція дитини щодо примирення з батьками, іншими законними представниками не може мати

юридичного значення та породжувати юридичні наслідки для таких обвинувачених;

23) наукова позиція про неефективність застосування покарань у виді виправних робіт для медичних працівників та інших осіб, які виконують професійні чи службові обов'язки, пов'язані з охороною життя та здоров'я дітей.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки й рекомендації, наведені в дисертації, можуть бути використані: у науково-дослідній діяльності – при подальшому дослідженні проблем КПО прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, дослідженні кримінальної відповідальності медичних працівників; у правотворчості – при внесенні змін і доповнень до КК та інших НПА (за результатами дослідження запропоновано комплекс змін до КК); у правозастосовній діяльності – під час кваліфікації посягань на права дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги; в освітній діяльності – для підготовки робочих програм та навчально-методичних матеріалів із навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Медичне право», «Порівняльне кримінальне право та процес», «Теорія права та прав людини», «Теорія і практика кримінально-правової кваліфікації», «Теорія і практика застосування заходів кримінально-правового характеру».

Особистий внесок здобувача. Дисертація є результатом власного дослідження авторки. Наукові положення, висновки та пропозиції, що виносяться на захист, авторка отримала самостійно.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, теоретичні та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, були апробовані на науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року); науково-практичній конференції «Роль і значення Основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини» (онлайн-захід; 18 листопада 2022 року); XXVII щорічній звітній науковій конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 26 травня 2023 року); XXVIII щорічній звітній науковій конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 19 березня 2024 року); XXIX щорічній звітній науковій конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 27 березня 2025 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні

проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 30 травня 2025 року).

Публікації. Основні результати дисертації відображено в десяти наукових працях. Серед них три статті, опубліковані в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б», та сім праць за результатами проведення науково-практичних заходів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Римшин Т. А. Незаконне скорочення мережі державних та комунальних закладів охорони здоров'я. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 3 (21) С. 761–776.

URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/9953/10006>

DOI: 10.52058/2786-6300-2024-3(21)-761-776

2. Римшин Т.А. Кримінальна відповідальність батьків та інших осіб, що здійснюють догляд, за незабезпечення дитини належною медичною допомогою. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 319–323.

URL: http://www.lsej.org.ua/2_2025/76.pdf

DOI: 10.32782/2524-0374/2025-2/74

3. Римшин Т.А. Застосування пробаційного нагляду за професійні правопорушення медичних працівників. *Європейські перспективи*. 2025. Вип. 3. С. 73–78.

URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2025-3/EP_2025_3_073.pdf

DOI: 10.71404/EP.2025.3.11

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Римшин Т. А. Правовий аспект надання медичної допомоги дітям, постраждалим від сексуального насилля. *Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м.Хмельницький, 2022. С. 303–305.

5. Римшин Т. А. До питання поняття медичної допомоги. *Роль і значення Основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини: збірник наукових статей*. Упорядники: І.Я. Сенюта, Х. Я. Терешко. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2022. С. 70–73.

6. Римшин Т.А. Кримінальна відповідальність за порушення права особи на безкоштовну медичну допомогу. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез XXVII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова: (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року).*

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, 2023. С. 67–69.

7. Римшин Т.А. Право дитини на відмову від медичного втручання. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави*: збірник тез XXVIII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів. (м. Хмельницький, 19 березня 2024 року). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, 2024. С. 35–38.

8. Нікіфорова Т. І., Римшин Т. А. Кримінальна відповідальність за неналежне надання косметологічних послуг. *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 26 травня 2023 року). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. Хмельницький, 2023. С. 19–22.

8. Римшин Т.А. Скасування Господарського кодексу України в аспекті медичної реформи. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави*: збірник тез XXIX щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів. (м. Хмельницький, 27 березня 2025 року). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. Хмельницький, 2025. С. 81–83.

10. Римшин Т. А. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як покарання за професійні медичні кримінальні правопорушення. *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 30 травня 2025 року). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. Хмельницький, 2025. С. 73–75.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Під час виконання дисертаційного дослідження аспірантка дотримувалася основних засад академічної доброчесності, які закріплено у п. 2.3.3 Кодексу академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, а саме: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного й підсумкового контролю результатів навчання (до осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; інші дії, які

сприяють забезпеченню довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертаційна робота Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» відповідає галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Римшин Тетяни Анатоліївни є одним із перших у вітчизняній науці спеціальних комплексних досліджень кримінально-правової охорони прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Водночас, дисертації притаманні окремі дискусійні моменти. Щодо неї може бути висловлено окремі зауваження, які, однак, не впливають на якість розкриття теми роботи та загальну позитивну оцінку.

Дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Римшин Тетяни Анатоліївни «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій раді за спеціальністю 081 Право.

Професорсько-викладацький склад кафедри кримінального права та процесу проголосував:

«за» - 16; «проти» - 0; «утримались» - 0.

Головуюча на засіданні:

докторка юридичних наук,
професорка, професорка кафедри
кримінального права та процесу
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова

Юлія ЦИГАНЮК

